

บทคัดย่อ

สายลับตามอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 ฉบับที่ 1 และพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 ฉบับที่ 1 ค.ศ.1977 หมายถึงบุคคลที่เป็นสมาชิกของกองทัพผู้เป็นฝ่ายในความขัดแย้งในภาวะการขัดกันทางกำลังทหาร เฉพาะในการสู้รบกันทางบกซึ่งอาจเป็นการสู้รบของกองกำลังทหารของตั้งแต่สองรัฐขึ้นไป หรือการสู้กันในวันแดนของรัฐหนึ่งระหว่างกองกำลังทหารกับกลุ่มติดอาวุธด้วยตนเอง

สมาชิกของกองทัพที่จะถือว่าเป็นสายลับนั้นต้องได้กระทำการโกหกหลอกลวงปลอมแปลงตัว หรือกระทำการอย่างลับๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารในดินแดนที่อยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายศัตรู หรือดินแดนที่อยู่ภายใต้การยึดครองของฝ่ายศัตรู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งข้อมูลข่าวสารนั้นไปยังฝ่ายของตน

สายลับแม้จะเป็นสมาชิกของกองทัพแต่เนื่องจากขณะที่ทำหน้าที่สายลับไม่ได้อยู่ในเครื่องแบบของกองทัพ และไม่มีการปฏิบัติหน้าที่ของพลรบโดยเปิดเผย จึงไม่ถือเป็นพลรบขณะที่ปฏิบัติหน้าที่สายลับ สมาชิกของกองทัพที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับรวบรวมข้อมูลข่าวสารของฝ่ายศัตรู บางกรณีไม่ถือว่าเป็นสายลับ เช่น กรณีสมาชิกของกองทัพที่ทำหน้าที่ลาดตระเวนหาข่าว หรือสมาชิกของกองทัพที่ทำการรวบรวมข้อมูลข่าวสารโดยอยู่ในชุดเครื่องแบบทหารของฝ่ายตน

สมาชิกของกองทัพที่เป็นสายลับและตกอยู่ภายใต้อำนาจของฝ่ายศัตรูขณะกระทำการจารกรรมนั้นจะไม่ได้สถานะนักโทษสงครามเนื่องจากขาดคุณสมบัติของการเป็นพลรบและอาจถูกดำเนินคดีในฐานะเป็นสายลับตามกฎหมายภายในของรัฐที่ตนอยู่ภายใต้อำนาจด้วย ส่วนสมาชิกของกองทัพที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของฝ่ายศัตรูขณะที่ไม่ได้กระทำการจารกรรมนั้น โดยทั่วไปแล้วถือว่าเป็นพลรบ และได้รับสถานะเป็นนักโทษสงคราม

สายลับ ไม่ถือเป็นความผิดตามธรรมนูญกรุงโรมแห่งศาลอาญาระหว่างประเทศ เนื่องจากสายลับเป็นสิ่งที่ไม่ต้องห้ามตามกฎหมายและจารีตประเพณีในการทำสงคราม อย่างไรก็ตามทางปฏิบัติของนานารัฐเห็นร่วมกันว่าสายลับเป็นความผิดตามกฎหมายภายในทั้งกฎหมายทหาร และกฎหมายอาญา อย่างไรก็ตามสายลับมีสิทธิได้รับหลักประกันพื้นฐานขั้นต่ำ โดยผู้เป็น ฝ่ายในความขัดแย้งต้องปฏิบัติต่อสายลับที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของตนอย่างมีมนุษยธรรม และปฏิบัติเยี่ยงมนุษย์ในทุกกรณีตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ